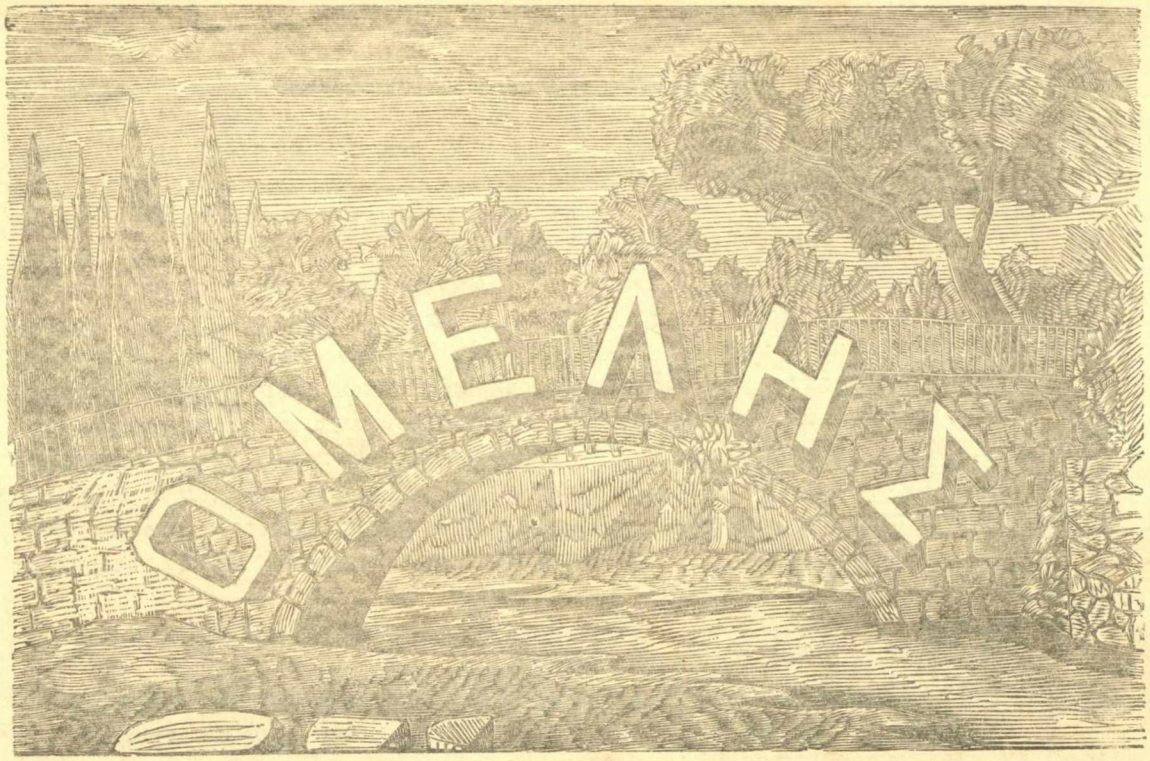

ΣΜΥΡΝΗ 15 Ἰανουαρίου 1875.

1875

Εὐχόμενοι εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας εὐτυχὲς καὶ εὔδαιμον τὸ νέον ἔτος, θεωροῦμεν εὔκαιρον νὰ προσθέσωμεν καὶ τὰ ἑξῆς ὀλίγιστα περὶ τοῦ παρελθόντος καὶ μέλλοντος.

Τὸ 1874 παρῆλθε, καὶ παρῆλθεν ἀνεπιστρεπτὶ, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπέθανεν, ὡς κοινῶς νομίζεται. Ἐν τῇ κτίσει τίποτε δὲν μηδενίζεται. Τὰ ἔτη δυνατὸν νὰ παρομοιωθῶσι μὲ κρίκους ἀπεράντου ἁλύσεως, συνεχίζοντας τὸν ἀπέραντον χρόνον, οὐδέποτε ὅμως μὲ πομφόλυγας διαρρηγνυμένας, ἢ μὲ καπνὸν διαλυόμενον.

Τὸ παρελθὸν ἔχει ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ μέλλοντος. Κατὰ τὸ ἤδη λῆξαν ἔτος ἐσπείραμεν τοὺς σπόρους οἱ ὁποῖοι θὰ βλαστήσωσιν εἰς τὸ ἀρξάμενον. Καίτοι δὲ οἱ σπόροι οὗτοι τὴν παροῦσαν ὥραν κεῖνται τεθαμμένοι ὑπὸ τὴν γῆν, μετ' ὀλίγον ὅμως ἡ βλάστησις ἐπέρχεται καὶ ἂν ἐσπείραμεν σῖτον, σῖτον θὰ θερίσομεν, ἐὰν ἐσπείραμεν κριθὴν, θὰ θερίσωμεν κριθὴν, ἐὰν σπείρωμεν ζιζάνια, ζιζάνια θὰ θερίσωμεν.

Ἐκ τῆς ἀλληλουχίας τῶν ἐτῶν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν καὶ τινα ὠφέλειαν, τὴν ἐκ τῆς πείρας. Τὰ γενόμενα δὲν ἀπογίνονται· δυνάμεθα ὅμως νὰ μάθωμεν ἂν μᾶς συμφέρῃ νὰ ἐξακολουθήσωμεν πράττοντες τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸ μέλλον, ἢ ἂν πρέπῃ νὰ ἀλλάξωμεν πορείαν κατ' αὐτό. Ὅστις λοιπὸν εἶναι φρόνιμος, ἂς μὴ ἀφήσῃ τὸν καιρὸν νὰ παρέρχηται, ἀλλ' ἂς ἐπιθεωρήσῃ τὰς κατὰ τὸ παρελθὸν πράξεις, ἂς ρίψῃ ἐταστικὸν βλέμμα ἐπὶ τῶν διαθέσεων τῆς καρδίας του καὶ ἂς σκεφθῇ ὡρίμως ἂν τῷ συμφέρῃ νὰ ἐξακολουθῇ καὶ εἰς τὸ μέλλον ὁποῖος ἦτο κατὰ τὸ παρελθόν.

Βεβαίως ἡ μεταρρύθμισις τῶν πράξεων, καὶ μάλιστα τῶν διαθέσεων τοῦ ἀνθρώπου, εἶναί τι δύσκολον, ἢ μᾶλλον ἀδύνατον εἰς τὸν ἴδιον ἄνθρωπον νὰ ἐκτελέσῃ· ἀλλ' ἅμα τις στραφῇ πρὸς Ἐκεῖνον ὅστις ἐκ τοῦ μὴ ὄντος μᾶς ἔφερεν εἰς τὸ εἶναι, πᾶσα δυσκολία ἐξαφανίζεται.

Ὡς τροχοὶ κινουμένης ἁμάξης,
Οἱ καθ' ἓν τὰ σημεῖά των κλίνουν
Πρὸς τὴν γῆν, ἣν ψαύουν κ' ἀφίνουν,
Κ' ἀποκρύπτουν αὐτὰ ἀπ' αὐτῆς.
Τὰς ποικίλας των ὥρας τὰ ἔτη,
Μίαν μίαν φᾶς φέρουν καὶ πάλιν
Ἀποσύρουν αὐτὴν, ἐνῷ ἄλλην

Εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς καθιστοῦν.
Ὡς τροχοὶ ταχυδρόμου ἁμάξης
Περιστρέφαντ' ἀπαύστως τὰ ἔτη·
Εἶν' ἁμάξι ὁ χρόνος καὶ τρέχει,
Καὶ ἐπάνω καθήμεθ' ἡμεῖς.
Καί . . . ὦ πόση ὁρμὴ καὶ ταχύτης!
Εἶν' ἀκάθεκτος ὅλως καὶ σύρει
Πάντα ὅσα εὑρίσκει ἤ σπείρει
Τοῦ ἀνθρώπου ἡ εὔκολος χείρ!
Σύρ' ὑπάρξεις, καὶ πλούτη, καὶ δόξας,
Σύρει κράτη, δυνάμεις, καὶ θρόνους,
Σύρει ἔθνη, ἐνδόξους προγόνους,
Σύρει ὅρη κ' αὐτήν μας τὴν γῆν.
Σύρων ὅμως τὰ πρόσκαιρα πάντα
Φέρει ὅλους ἐκεῖ ὁποῦ χρόνος
Δὲν ἰσχύει, ἐκεῖ ὁποῦ θρόνος
Ἀναμένει τοὺς πάντας Κριτοῦ.
Λοιπὸν, ὅσα Ἐκεῖνος δὲν θέλει
Ἂν τὰ πράττω ἐγὼ, φίλοι, τώρα,
Δὲν θὰ ἦναι φρικώδης ἡ ὥρα
Καθ' ἣν θέλω ἐμπρός Του σταθῇ;
Ἂν δὲ φίλος Του φίλτατος ἦμαι,
Ἂν ἀγάπη θερμὴ μᾶς συνδέῃ
Τότ' ὁ χρόνος ἐν πλοῖον ποῦ πλέει
Πρὸς λιμένα ὠθεῖ ἀσφαλῆ.

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

ΚΑΙΣΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΡΟΦΗ

Ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης διηγήσεως ὁ Ἰωάννης περιεγράφη ὡς εὔχαρις καὶ ρωμαλαῖος νεανίας. Ἀλλ' ἤδη, μετά τινας ἑβδομάδας, ἑτοιμαζόμενος νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ Σιππένι, εἶχε γίνει χλωμὸς καὶ ἀδύνατος.

— Λοιπὸν ἀναχωρεῖς, Ἰωάννη; εἶπεν ἡ Βαρβάρα μὲ γλυκεῖαν καὶ μελαγχολικὴν φωνὴν, ἥτις τὸν ἔκαμε νὰ ρηγήσῃ. Καὶ ὅμως αὐτὴ ἡ ἰδία ἐγίνωσκε ν' ἀπαντήσῃ καλλίτερον εἰς τὴν ἐρώτησίν της ταύτην.

Σχεδὸν χωρὶς φωνὴν καὶ χωρὶς νὰ ὑψώσῃ τὸ βλέμμα καὶ νὰ ἴδῃ τὴν νεάνιδα ἀπήντησεν:

— Ἐπάνω εἰς τὴν Ἄλπιν νὰ ἐλαφρυνθῇ ὁ Βάϊτος.

— Οὐδέποτε πρὶν εὑρέθης εἰς τόσην στενοχωρίαν, ὑπέλαβεν ἡ Βαρβάρα, προσηλώσασα τὰ βλέμματα εἰς τὴν γῆν.

— Ναί, μίαν φορὰν . . . εἶναι ἀληθές . . . ἀλλὰ τώρα, εἶπεν ἀναστενάξας βαθέως, μόνον ὅταν ἦμαι μακρὰν ἡ καρδία μου ἐλαφρύνεται· λοιπὸν, ἔχε ὑγείαν Βαρβάρα. Ταῦτα εἰπὼν ἐκινήθη βραδέως ὅπως ἀναχωρήσῃ, ἀλλ' οἱ πόδες του ἔμενον ἀκίνητοι!

— Ἐμπόρεις νὰ μοῦ φέρῃς, εἶπεν ἡ Βαρβάρα, χαμηλόνουσα τὴν φωνὴν, ἐμπόρεις νὰ μοῦ φέρῃς ὀλίγον νερὸν διὰ νὰ ξεβγάλω αὐτὰ τὰ ροῦχα;

Ὁ Ἰωάννης ἔμεινεν ἀναποφάσιστος· τέλος ὅμως, κλίνας τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν νεάνιδα, ἔθεσε τὴν ράβδον του καὶ τὴν πήραν του προσεκτικῶς κάτω, καὶ μεθ' ὑπακοῆς ἐκίνησε πρὸς γειτονεύουσάν τινα δεξαμενὴν διὰ νὰ φέρῃ νερόν. Ἡ ὀκνότης ὅμως μεθ' ἧς ὁ Ἰωάννης ἔφερε τὸ νερὸν καὶ ὁ καιρὸς κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Βαρβάρα ἐβιάζετο νὰ περιμένῃ ἔγειναν ἀνυπόφορα εἰς τὴν νεάνιδα, ἥτις τέλος εἶπεν:

— Ἀλλὰ, ἴσως δὲν σοὶ ἀρέσει αὕτη ἡ ἐργασία;

— Ὤ! διατί ὄχι; ἀπήντησεν ὁ Ἰωάννης, βιάζων ἑαυτὸν, διατί νὰ μὴ σὲ βοηθήσω μετὰ χαρᾶς νὰ πλύνῃς τὰ ροῦχα διὰ τὸν γάμον σου καὶ νὰ γίνῃ ἡ χαρά σου ὀγληγορώτερον;

— Ἰωάννη! τοῦτο ἐπερίμενα ἀπὸ σέ . . . Καὶ ὁ νεανίας εἶδεν ἐν δάκρυ νὰ ρεύσῃ ἐπὶ τῆς παρειᾶς της.

— Βαρβάρα! εἶπεν ὁ Ἰωάννης τρέμων. Ἡ ἐντὸς τῆς καρδίας τοῦ νέου ἐπὶ πολὺν καιρὸν κεκλεισμένη λύπη ἐξεχείλισε, καὶ μετ' ἀπελπισίας ἐδάγκασε τὰ χείλη του καὶ ἀναστενάζων ἐξηκολούθησεν. Ἄφες νὰ τρέξωσιν ἄφθονα τὰ δάκρυά μου ἐπάνω εἰς τὰ νυμφικά σου ροῦχα, Βαρβάρα, καὶ θὰ λευκανθῶσι ταχύτερον ἢ μὲ τὸ κρύον νερόν. Ἐὰν κόψῃς αὐτὸ τὸ πανὶ καὶ τὴν καρδίαν μου εἰς δύο, κάτι θὰ οἰκονομηθῇ. Ὤ! δόσε μοί το διὰ σάβανον!

— Πόσον μοὶ ἔπρεπε ν' ἀκούσω τοῦτο ἀπὸ σέ! ἐξεφώνησεν ἡ τεθλιμμένη κόρη ἐν παροξυσμῷ λύπης.

— Καὶ ὅταν οἱ αὐληταὶ καὶ οἱ τυμπανισταὶ, ἐξηκολούθησε σκληρῶς ὁ Ἰωάννης, θὰ παίζωσι τὸν γαμήλιον χορὸν καὶ ἐγὼ θὰ χωρεύω μὲ ἀερόμορφον σύντροφον εἰς τὴν ὑψηλὴν Ἄλπιν. Τότε, ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὸν νυμφικόν σου θάλαμον μετὰ τοῦ ἀγαπητοῦ σου, μὴ τρομάξῃς ἐὰν ἀκούσῃς ἐλαφρὸν κτύπον εἰς τὸ παράθυρον. Θὰ ἦναι ὁ ὕστερός μου ἀποχαιρετισμός! Χαῖρε!

Δὲν ἀνεχώρησεν ὅμως:

— Ἀλλὰ, ἐπανέλαβε πάλιν. Τί νὰ σκεφθῇς δι' ἕνα πτωχὸν νέον ὡς ἐμέ; Ὁ ὑπερήφανός σου ἐξάδελφος, ὅστις ἡμέραν τινὰ θὰ γίνῃ κύριος ὅλων τῶν κτημάτων τούτων, εἶναι πολὺ διαφορετικὸς, ἐραστὴς ἀκόμη καὶ ἂν ἐχώλαινε καὶ ἂν ἠλοιθώρευε δεκαπλασίως χειρότερα, καὶ ἂν τὰ μαλλία του ἦσαν ἀκόμη κόκκινα.

— Ἐμπρός! ἐμπρός! εἶπεν ἡ Βαρβάρα μετὰ θερμότητος. Κσταπλήγωνέ μου τὴν καρδίαν, Ἰωάννη, καὶ τότε τὰ βάσανά μου θὰ ἔχωσι τέλος.

Ὁ Ἰωάννης, ὑψώσας τὰ βλέμματα καὶ ἰδὼν τὴν λυπηνεζωγραφημένην ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς νέας, ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται τὴν καρδίαν του μαλασσομένην.

— Εἰπὲ μόνος σου, δύναμαι νὰ πράξω διαφορετικά; ἠρώτησε παραπονουμένη. Πρέπει νὰ μὴ ὑπακούσω τὸν πατέρα μου, ὁ ὁποῖος καθημέραν μὲ παρακινεῖ νὰ ὑπανδρευθῶ τὸν Πέτρον: Πρέπει νὰ παρακούσω τῆς μητρός μου, ἥτις τόσον μὲ πιέζει νὰ τὸ κάμω; Δὲν εἶμαι ἐγὼ ἀπειράκις δυστυχεστέρα ἀπὸ σὲ, τὸν Ἰωάννην; Σὺ δύνασαι νὰ εὑρίσκῃς γλυκυτάτην παρηγορίαν εἰς τὸ ἅγιόν σου βιβλίον, ἀλλ' εἰς ἐμὲ καὶ τοῦτο εἶναι ἀπηγορευμένον. Ἀλλὰ παρακάλει, παρακάλει θερμῶς· σὺ καὶ ἐμὲ συνεβούλευες νὰ πράττω τοῦτο.

— Ναί, τοῦτο θὰ γίνῃ, ἀπήντησεν ὁ Ἰωάννης. Θὰ παρακαλῶ δι' ἐσὲ, θὰ προσεύχομαι διὰ τὴν εὐτυχίαν σου, καλή μου Βαρβάρα.

— Καὶ ἐγὼ, εἶπεν ἡ νέα, σφογγίζουσα τὰ δάκρυά της, θὰ εἴπω εἰς τὸν Πέτρον ὅτι δὲν τὸν ἀγαπῶ, καὶ ὅτι τὸν ὑπανδρεύομαι μόνον διότι ὁ πατήρ μου τὸ θελει, καὶ θὰ τὸν ἀφίσω νὰ πράξῃ ὅ,τι ἔχει εὐχαρίστησιν.

— Ναί . . . ἤρχισεν ὁ Ἰωάννης νὰ λέγῃ, ἀλλ' αἴφνης ἁρπάσας τὴν πήραν του ταχέως ἐγένετο ἄφαντος.

Ἡ Βαρβάρα ταχέως ἐνόησε τὴν αἰφνίδιον τοῦ Ἰωάννου ἀναχώρησιν, ἰδοῦσα ἐκ τῆς ἀντιθέτου θύρας τὸν γαμβρὸν ἐρχόμενον πρὸς αὐτήν. Ὁ Ἰωάννης δὲν εἶπεν ὑπερβολὰς περιγράφων τὴν χωλότητα καὶ ἀλοιθωράδα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. Ἡ κόρη ἰδοῦσα αὐτὸν τὸν περιέμενε μὲ ἀπόφασιν νὰ τῷ εἴπῃ ὅσα ἡ τελευταία μετὰ τοῦ Ἰωάννου συνομιλία της τῇ ἐνέπνευσεν. Ὁ γαμβρὸς, ἀπὸ μακρὰν ἤρχισε νὰ φωνάζῃ τὴν Βαρβάραν, ἀνοίγων τὸ μέγα του στόμα ὅσον ἠδύνατο.

— Χᾶ! χᾶ! χᾶ! ἐφώναξε γελῶν· ὁ πατέρας σου θὰ θαυμάσῃ ποῦ ὑπῆγον. Μὲ ἐπῆρε εἰς τὰ χωράφια, μὲ ἔφερεν ἀπὸ στενώματα καὶ πλατώματα καὶ μοὶ ἔλεγε πῶς κσλλιεργεῖται τὸ ἓν καὶ πῶς τὸ ἄλλο· ἦτο πολὺ κουραστικὸν, ἀλλ' ἐγὼ ἐπηδοῦσα μὲ ἀνδρείαν. Ὅμως ἅμα εὗρον εὐκαιρίαν τοῦ ἐγλείστρησα. Χᾶ! χᾶ! χᾶ! πόσο θὰ μὲ γυρεύῃ, ἐνῷ ἐγὼ θὰ κάθημαι κοντὰ μὲ τὴν ἀγαπητήν μου Βαρβάραν. Ταῦτα εἰπὼν ἐτσίμπησε τὴν παρειὰν τῆς νύμφης καὶ ἔρριψεν εἰς αὐτὴν ἐρωτόληπτον βλέμμα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὀλίγον διέφερεν ἀπὸ μορφασμὸν σατύρου.

Ἡ Βαρβάρα, ἀποσπασθεῖσα βιαίως ἀπὸ τὰ δάκτυλα τοῦ γαμβροῦ, εἶδε μετ' ἀνησυχίας πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἔφυγεν ὁ Ἰωάννης καὶ ἔμεινεν ἀκίνητος. Ἐν τῇ καρδίᾳ της ἐμελέτα πῶς ν' ἀρχίσῃ καὶ πῶς νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει. Ὁ γαμβρὸς βλέπων αὐτὴν μένουσαν πλησίον του καὶ κολακευόμενος ὡς ἐκ τούτου ἤνοιξεν ὁμιλίαν.

— Δὲν ἐμπορῶ νὰ κατσλάβω, εἶπε σείων τὴν κεφαλήν του, τί βιάζει τὸν πατέρα σου νὰ θέλῃ νὰ μὲ κάμῃ γεωργόν. Ἀπὸ μικρὸν μ' ἐκατάλαβενὅτι δὲν ἔχω κλίσιν εἰς τοῦτο. Διὰ τοῦτο ποτὲ δὲν μὲ ἠγάπησεν. Ὅταν ὅμως ἤκουσεν ὅτι θέλω νὰ γίνω ξυλουργὸς ἠὐχαριστήθη διότι δὲν θὰ ἦμαι εἰς τὸν οἶκον. Τότε ἦσο μικρὸν κοριτσάκι, τόσον μικρόν. Ἄχ! τίς ἐπίστευε ὅτι θὰ ἡνωνόμεθα; Ὅταν ἐπέστρεψα ὁ πατήρ σου μόλις καὶ μετὰ βίας μὲ ἐδέχθη καὶ τώρα—αἴφνης . . . ὦ εἶμαι πολὺ τυχηρὸς καὶ πολὺ εὐχαριστημένος. Κάθισε πλησίον μου, φιλτάτη.

— Δὲν ἔχω καιρὸν, ἀπήντησεν ἡ Βαρβάρα, πρέπει τὰ πλύνω τὰ ροῦχα.

— Δὲν θὰ φύγουν, εἶπεν ὁ Πέτρος· ἔλα νὰ σοῦ εἰπῶ πῶς σχεδιάζω νὰ περάσωμεν τὴν ζωήν μας. Δὲν θὰ σηκόνομαι ποτὲ ἐνωρὶς, διότι ἄλλως θὰ χρειαζόμεθα δύο προγεύματα κάθε πρωί· οὕτως ἓν μόνον θὰ ἀρκεῖ, ἀλλὰ θὰ ἦναι πολὺ καλὸν πρόγευμα. Μετὰ τοῦτο θὰ πέρνω τὸ τσυφέκι μου καὶ θὰ παγαίνω εἰς τὰ χωράφια νὰ βλέπω τοὺς ἐργάτας. Ἀκριβῶς τὸ μεσημέρι θὰ εὑρίσκομαι εἰς τὸ ἐσπῆτι· ὅπου θὰ ἦναι ἕτοιμον τὸ γεῦμα, μετὰ τὸ ὁποῖον θὰ πέρνω ἕνα ὕπνον μερικὰς ὥρας. Ἂν ὁ καιρὸς δὲν ἦναι καλὸς, ὡς ὅταν ἦναι πολλὴ ζέστη, πολλὴ ξηρασία, ὅταν ἦναι καταιγὶς ἢ ὑγρασία, θὰ μένω εἰς τὸ σπῆτι καὶ θὰ περ-

νῶ τὸν καιρόν μου μὲ τὴν τέχνην μου ἕως εἰς τὸ ἑσπέρας. Μετὰ τὸ δεῖπνον θὰ παγαίνω εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον καὶ τέλος . . . .

— Ἀλλά . . . . ἤρχισεν ἡ Βαρβάρα μετὰ δισταγμοῦ.

— Ὄχι ἀλλάδες! εἶπεν ὁ Πέτρος, οὕτω θὰ γίνῃ καὶ ὄχι ἄλλως, τόσον βέβαια ὅσον βέβαιον εἶναι ὅτι μὲ λέγουν Πέτρον.

— Ἀλλ' ἐὰν τώρα σοῦ εἴπω ὅτι . . . . . ὅτι . . . . .

— Τί; ἀκριβή μου.

— Ὅτι δέν . . . διόλου . . . σὲ ἀγαπῶ, ὅτι θὰ ἤμην εὐτυχὴς ἂν ἐζήτεις ἄλλην σύζυγον.

— Χᾶ! χᾶ! χᾶ! καὶ τὸ κάμεις; Αἴφνης ὅμως ἀλλάξας τόνον, ἰδὲ εἶπεν, ὁ λωλὸς Ἰωάννης μας ποῦ στέκεται! Ὅταν ἠρχόμην ἀπὸ τὴν μίαν θύραν αὐτὸς ἔφυγεν ἀπὸ τὴν ἄλλην. Ἐνόμιζον ὅτι ὡς τώρα θὰ ἦτο μίλια μακρὰν, ἀλλ' αὐτὸς στέκει ὀπίσω ἀπὸ τὸν τοῖχον καὶ μὲ τὸ στόμα του ἀνοικτὸν μᾶς βλέπει.

Ἀλλ' ἡ Βαρβάρα δὲν ἠδύνατο νὰ βλέπῃ πρὸς ἐκείνην τὴν διεύθυνσιν· ρίψασα ἓν πρὸς ἐκεῖ βλέμμα μετέβη εἰς τὴν σκάφην καὶ ἐξηκολούθησε πλύνουσα τὰ ἐνδύματα, ὅπως τελειώσῃ ἔργον τὸ ὁποῖον ἀπεστρέφετο.

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

Η ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΩΝ ΓΑΜΩΝ

Τὰ διὰ τὸν γάμον γλυκύσματα ἐψήνοντο εἰς τὸν φοῦρνον· βόες καὶ πετεινὰ εἶχον σφαγῇ· ὁ οἶκος καὶ ἡ αὐλὴ ἦσαν καθαρὰ κ' ἐστολισμένα. Τὸ νυμφικὸν ἔνδυμα ἐκρέματο ἕτοιμον. Ὁ Ἰωάννης ἀπηλπισμένος διέτριβεν εἰς τὴν Ἄλπιν. Ὁ Πέτρος ἐφαίνετο ὡς εἰς πέλαγος χαρᾶς. Ἡ μήτηρ εἶχε τὸ βλέμμα ἀνήσυχον· καὶ ἡ Βαρβάρα ἐκάθητο ὠχρὰ καὶ ὡς μῆλον μαραμένον.

Τοιαύτη ἦτο ἡ θέσις τῶν πραγμάτων εἰς τὸ Σιππένι τὴν παραμονὴν τοῦ γάμου. Ἡ νύμφη ἐκφυγοῦσα τὴν μητέρα της, μετέβη εἰς τὸν κῆπον καὶ ἐζήτησε μονήρη τινὰ θέσιν μεταξὺ τῶν κουφοξυλεῶν, ὅπου νὰ ἦναι ἐλευθέρα νὰ ἐλαφρύνῃ τὴν καρδίαν της ἀφίνουσα νὰ τρέχωσι τὰ δάκρυά της. Ἀνεστέναζε καὶ ἐπόθει τὴν στιγμὴν ἐκείνην νὰ ἀπέθνησκεν. Ἀφεθεῖσα εἰς τὴν λύπην της, τόσον ἐβυθίσθη ὥστε δὲν ἤκουσε τὴν τραχὺν καὶ τὸν θόρυβον, ὃν παρῆγον φωναὶ πολλῶν ἀνθρώπων ἐρχομένων εἰς τὸ Σιππένι. Αἱ φωναὶ καθίσταντο εὐκρινέστεραι, ἀλλ' ἡ Βαρβάρα οὐδόλως ἔδωκε προσοχὴν ἑωσοῦ φωνὴ σύμφωνος μὲ τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ της αἴσθημα, ἡ γοερὰ φωνὴ ἀνθρώπου πάσχοντος, τὴν ἐξήγειρεν ὡς ἀπὸ ληθάργου καὶ τὴν ἐβίασε νὰ στραφῇ πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἐξήρχετο. Ὁ Πέτρος ἔχων καταιματωμένον τὸ πρόσωπον καὶ κατεσκονισμένον καὶ τὰ φορέματα σχισμένα καὶ λασπωμένα, ἤρχετο χωλαίνων ἐπὶ κεφαλῆς πολυαρίθμων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἔφερον ἄνθρωπον βαρέως πληγωμένον καὶ παλέοντα μὲ τὸν θάνατον. Πόνος ἀπερίγραπτος διεπέρασε τῆς Βαρβάρας τὴν ψυχήν. Ὁ Ἰωάννης ηὐτοκτόνησε; Συνεκρούσθη μετὰ τοῦ Πέτρου; Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ πρῶτοι στοχασμοί, οἵτινες ἀνέβησαν εἰς τὴν καρδίαν της. Μετ' ὀλίγον ὅμως πικρῶς ἐλυπήθη, ὡς κάπως ἡσυχάσασα, ὅτε εἶδεν ὅτι ὁ πληγωμένος δὲν ἦτο ὁ Ἰωάννης, ἀλλ' ὁ πατήρ της.

— Ὁ διοικητὴς, ἐφώναξαν χίλια στόματα ὅτε ἡ γυνὴ καὶ ἡ θυγάτηρ του ἐρρίφθησαν ἐπὶ τοῦ ἀναισθήτου πληγωμένου, ὁ διοικητὴς πταίει διότι ἐκεῖνος τὸν ἔθεσεν εἰς τὸ πλέον ἐπικίνδυνον μέρος τῆς ξυλοσχεδίας.

Ἄνθρωποι ἀμέσως ἐστάλησαν νὰ φέρωσι κατεσπευσμένως χειροῦργον, μήτηρ καὶ θυγάτηρ ἔπλυνον τὸ αἷμα ἀπὸ τὰς πληγὰς τοῦ δυστυχοῦς πάσχοντος μὲ τρεμούσας χεῖρας. Εἰς μάτην ὁ Πέτρος ἐκραύγαζεν ὅτι τὰ γλυκύσματα ἔγιναν στάκτη ἐντὸς τοῦ κλιβάνου, κανεὶς δὲν προσεῖχεν εἰς αὐτὸν, ὡς κανεὶς δὲν ἠδύνατο νὰ γελᾷ μὲ τοὺς γελοίους μορφασμούς του.

Διὰ τῶν προχείρων βοηθημάτων ὁ Μάνλικκος ἀνέκτησε πάλιν τὰς αἰσθήσεις του. Ὅταν μετὰ κόπου ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ἔρριψε πλάνον βλέμμα ἐπὶ τῶν παρευρισκομένων, ἐσήκωσε τὸν δάκτυλόν του μὲ ἀπειλητικὸν τρόπον καὶ μετὰ δυσκολίας εἶπεν:

— Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· καὶ βαθυτάτη λύπη ἐζωγραφήθη ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Τότε δὲ ἔκλεισε πάλιν τοὺς ὀφθαλμούς.

— Παραφρόνησε, εἶπόν τινες.

— Τὸν διοικητὴν ἐννοεῖ, εἶπον ἄλλοι.

Ὁ Μάνλικκος ὅμως, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζον ὅτι πάλιν ἐλυποθύμησε, σεῖσας τὴν κεφαλὴν διὰ ἐλέγξῃ τὴν ἀπάτην των, ἔδειξε τὸν ἑαυτόν του. Ἡ ἄνευ φωνῆς πράξις αὕτη ἐγένετο

πρόξενος μεγάλης εἰς τὴν οἰκογένειαν θλίψεως. Ἐν τούτοις ὁ Πέτρος, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς θλιβερᾶς ταύτης σκηνῆς, ἐξελθὼν ἐνησχολεῖτο νὰ σώσῃ τὰ καυθέντα γλυκύσματα τοῦ γάμου, ἐξάξας αὐτὰ καὶ ἁπλώσας ἐπὶ τῆς χλόης· σκεπτόμενος δὲ ὅτι μὲ τὰς παρούσας περιστάσεις ἦτο ἀδύνατον νὰ τελεσθῇ ὁ γάμος τὴν ἐπαύριον ἐκυριεύθη ὑπὸ δεινῆς ἀπελπισίας.

ΠΕΤΡΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ

Εἰς μεγάλην τινὰ πλατεῖαν τῆς Πετρουπόλεως εὑρίσκεται ἀξιοσημείωτον μνημεῖον τοῦ ἀνδρὸς εἰς ὃν ἡ Ρωσσία χρεωστεῖ τὸ μεγαλεῖόν της. Εἶναι δὲ τοῦτο ἄγαλμα χαλκοῦν, παριστῶν τὸν Μέγαν Πέτρον ἔφιππον. Τὰ ἄγαλμα εἶναι πελώριον, ζυγίζον περὶ τὰς 10,000 ὀκάδας καὶ ἵσταται ἐπὶ βράχου ἐκ γρανίτου 20 περίπου ποδῶν ὑψηλοῦ. Ὁ ἵππος, οὗ τὸ ὕψος εἶναι 17 ποδῶν, φαίνεται καλπάζων ἑωσοῦ φθάνει τὴν ἄκραν τοῦ κρημνώδους βράχου, ὅπου φαίνεται χαλινούμενος ὑπὸ τοῦ ἀναβάτου, οὗ τὸ ἀνάστημα εἶναι 11 ποδῶν. Ὁ ἵππος οὕτω χαλινούμενος κρατεῖται ἐπὶ τῶν ὀπισθίων του ποδῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων μόνον καὶ στηρίζεται, καθότι οἱ ἐμπρόσθιοί του πόδες εἶναι ὑψωμένοι εἰς τὸν ἀέρα, τὸ δὲ ὅλον ὕφος του δεικνύει περιορισμὸν τῆς ἐνεργείας καὶ τελείαν ὑποταγὴν εἰς τὸν ἀναβάτην του, ρίπτοντα βλέμματα ὑπερήφανα ἐπὶ τῆς λαμπρᾶς πόλεως, ἣν ἐπὶ τόπων ἐρήμων, μόλις φαινομένων κατοικησίμων, αὐτὸς ἐθεμελείωσε. Τὸ ἄγαλμα εἶναι ἀληθὲς μεγαλοφυΐας ἔργον, καὶ παριστᾷ, ὡς εἴπομεν, τὸν πρῶτον Τσάρον ἢ αὐτοκράτορα τῆς τότε καλουμένης Μοσχοβίας.

Ἡ τιμὴ αὕτη πρὸς τὸν εὐεργέτην αὐτοκράτορα εἶναι πολὺ δικαία, διότι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ἀφιέρωσε, καὶ πολλοὺς ἐδοκίμασε κόπους καὶ κινδύνους, ὅπως διδάξῃ καὶ ἐκπολιτίσῃ λαὸν βάρβαρον, εἰσάξῃ παρ' αὐτῷ τέχνας καὶ ἐπιστήμας, συντάξῃ νόμους, καταπολεμήσῃ τὰ κακουργήματα, κτίσῃ πόλεις, κατασκευάσῃ στόλον κτλ. Ἦτο δὲ μέγας στρατηγὸς καὶ σοφὸς καὶ καλὸς νομοθέτης, καὶ ὑπὸ τὴν κυβέρνησίν του ἡ Ρωσσία ἀνεδείχθη μία τῶν μεγάλων τῆς Εὐρώπης δυνάμεων.

Τὰς ὠφελίμους γνώσεις του ὁ ἀνὴρ ἀπέκτησε πρὸ πάντων ἐκ τῆς εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην διαμονῆς του. Τὸ 1697 ὁ Μ. Πέτρος διὰ νὰ ἀποκτήσει τὰς πρακτικὰς γνώσεις, ὧν εἶχεν ἀνάγκην, ἔθεσε κατὰ μέρος τὸν τίτλον τοῦ Τσάρου καὶ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ του βαθμοῦ καὶ ἐφάνη ὡς ἀκόλουθος συνοδείας εὐγενοῦς τινος, ὃν εἶχε διορίσει νὰ διευθύνῃ τὴν περιήγησιν. Ὅταν ἔφθασεν εἰς Ἀμστελόδαμον, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ὁλλανδίας, ὁ Πέτρος ἐπῆγεν εἰς τὸ ναυπηγεῖον καὶ ἤρχισε νὰ ἐργάζηται ὡς ἁπλοῦς ἐργάτης. Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἐβασίλευεν εἰς Ἀγγλίαν Γουλιέλμος ὁ Γ.' ὅστις μαθὼν τὰ κατὰ τὸν Μ. Πέτρον ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις εἰς Ὁλλανδίαν, προσκαλῶν αὐτὸν νὰ μεταβῇ εἰς Ἀγγλίαν, τὸ ὁποῖον μετὰ χαρᾶς ἐδέχθη ὁ Μ. Πέτρος. Οἰκία τις, παρὰ τὸ ἐν Δεπφόρδῃ ναυπηγεῖον ἐνοικιασθεῖσα, ὡρίσθη διὰ κατοικίαν του. Ἡ περιέργειά του ἦτο τόσον μεγάλη καὶ ἡ πρὸς τὴν μάθησιν δεῖψά του τόσον πολλὴ, ὥστε ἀκαταπαύστως ἠρώτα περὶ παντὸς ὅ,τι ἔβλεπεν. Ὧν πεπροικισμένος με θαυμασίαν ἐνεργητικότητα εὑρίσκετο παντοῦ. Ἐσπούδαζε δὲ παντοίας τέχνας καὶ ἐπιστήμας ταυτοχρόνως—ἀστρονομίαν, φυσικὴν, φιλοσοφίαν, ἀνατομίαν, χειρουργίαν, ναυπηγικὴν, σιδηρουργίαν καὶ ἄλλας τέχνας ὠφελίμους, καὶ οὐδὲν ἐφαίνετο δι' αὐτὸν δύσκολον. Ὑπερηγάπα δὲ τὴν ναυτικὴν καὶ οὐδὲν τὸν ηὔφραινε τόσον, ὅσον τὸ νὰ πλέῃ μετὰ δύο ἢ τριῶν φίλων του ἐντὸς ἀκατίου. Συνήθιζε δὲ νὰ λαμβάνῃ τὸ πιδάλιον, καὶ ἤφινεν εἰς τοὺς φίλους του τὴν φροντίδα τῶν ἱστίων· ἔλεγε δὲ ὅτι τοῦτο ἦτο δ' αὐτὸν ἡ πρακτικὴ ναυτικὴ καὶ ὅτι διὰ τούτου θὰ κατασταθῇ ἱκανὸς νὰ διδάξῃ τοὺς ὑπηκόους του πῶς νὰ διοικῶσι πλοῖα ὅταν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ρωσσίαν.

Τοιοῦτος ἦτο Πέτρος ὁ πρῶτος, ἀνὴρ ἰσχυρὸς καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα. Ζῶν δὲ εἰς ἐποχὴν σκοτεινὴν καὶ σκληρὰν ἐβιάζετο πολλάκις νὰ μεταχειρισθῇ καὶ σκληρότητας, καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἀναδείξῃ μεγάλην τὴν πατρίδα του. Ἦτο δὲ ὄργανον εἰς τὰς χεῖρας τῆς Θείας Προνοίας καὶ μὲ ὅλας τὰς ἐλλείψεις του ἀπεδείχθη ἰσχυρὸν καὶ μέγα ὄργανον. Τὸ ἠθικὸν τοῦ χαρακτῆρός του ἐβασίζετο ἐπὶ ὑγιεῶν καὶ ἀκραδάντων βάσεων καὶ ἐκινεῖτο ὑπὸ μόνης τῆς φιλοπατρίας, ὡς τούτου παράδειγμα ἓν ἐκ πολλῶν, εἶναι καὶ τὸ ἑξῆς, ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Κα-

μένσκη ἐν τῷ «Αἰῶνι Πέτρου τοῦ Μεγάλου,» ἐξ οὗ καταφαίνεται ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς του, παραδεχομένου μετὰ χαρᾶς πᾶσαν ἐναντίωσιν εἰς τὴν θέλησίν του, ἅμα ὡς αὕτη προήρχετο ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα.

«Ἠτό ποτε μεγάλη ἔλλειψις σίτου εἰς Πετρούπολιν, ἡ δὲ κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ θέσῃ φόρον λιτρῶν τινων ἀλεύρου δι' ἕκαστον ἄτομον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Νοβογορόδου, τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας. Ὁ Αὐτοκράτωρ, ὢν ἐνησχολημένος πολύ, δὲν ἠδυνήθη νὰ παρευρεθῇ εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ συμβουλίου, ἐκτὸς εἰς τὴν τελευταίαν, ὁπότε καὶ χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ καλῶς τὴν φύσιν τοῦ ζητήματος ἔδωκε τὴν συγκατάθεσίν του. Τὸ ἀναγκαῖον ἔγγραφον συνετάχθη λοιπὸν καὶ ὑπεγράφη ὑφ' ὅλων τῶν συμβούλων, ἐκτὸς τοῦ Δολγορούκη, ὅστις τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπουσίαζε. Τὴν ἑπομένην ἡμέραν ἅμα οὗτος παρουσιάσθη εἰς τὴν θέσιν του τῷ ἐδόθη τὸ ἔγγραφον διὰ νὰ τὸ ὑπογράψῃ. Λαβὼν τὸ ἔγγραφον ὁ Δολγορούκης ἀνέγνωσεν αὐτὸ καὶ ζητήσας ὀλίγον ἱσπανικὸν κηρὸν ἄνευ τινὸς παρατηρήσεως ἐσφράγισε τὸ ἔγγραφον καὶ πάντα ὅσα μετ' αὐτοῦ συνείχοντο, ἀκολούθως δὲ διπλώσας αὐτὰ τὰ ἔθεσεν ἐντὸς τοῦ θηλακίου του, καὶ μετέβη εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καθότι ἦτο ἡ ὥρα τῆς λειτουργίας.

Οἱ ἄλλοι σύμβουλοι, ἐκπληχθέντες διὰ τὸ γενόμενον καὶ νομίσαντες αὐτὸ προσβολὴν, ἔπεμψαν νὰ εἰδοποιήσωσι περὶ αὐτοῦ τὸν αὐτοκράτορα. Ὁ Πέτρος, ὅστις τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠργάζετο εἰς τὸ ναυαρχεῖον, μετέβη ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὴν γερουσίαν. Μὴ εὑρὼν δὲ ἐκεῖ τὸν Δολγορούκην ἔπεμψε νὰ τὸν ζητήσῃ· ὁ ἀπεσταλμένος εὑρὼν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰδοποίησεν αὐτὸν ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ τὸν περιμένει εἰς τὴν γερουσίαν.

— Καλῶς, ἀπήντησεν ὁ Δολγορούκης, ἀλλὰ δὲν ἐκινήθη ἀπὸ τὴν θέσιν του. Ὁ Πέτρος ἔπεμψε δεύτερον μηνυτὴν, ἀλλ' ἔλαβε τὴν αὐτὴν ἀπάντησιν. Τέλος τρίτος μηνυτὴς ἐλθὼν εἶπεν εἰς τὸν Δολγορούκην ὅτι θὰ ἐφελκύσῃ τὴν δυσμένειαν τοῦ αὐτοκράτορος ἂν δὲν ὑπακούσῃ ἀμέσως. «Ἀπόδοτε τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ,» ἀπήντησεν ὁ Δολγορούκης καὶ ἐξηκολούθησε τὴν προσευχήν του.

— Τί ἀπάντησιν νὰ δώσω εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ἠρώτησεν ὁ ἀπεσταλμένος.

— Ἀκριβῶς ὅ,τι ἤκουσες καὶ εἶδες, εἶπεν ὁ φρόνιμος οὗτος καὶ εὐσεβὴς σύμβουλος.

Ἀφοῦ ἐτελείωσεν ἡ λειτουργία, ἐξελθὼν τῆς ἐκκλησίας ὁ Σύμβουλος μετέβαινεν ἡσύχως εἰς τὴν γερουσίαν ὡς εἰμὴ συνέβη τίποτε. Φθάσας ἐκεῖ εἶδε τὸν Πέτρον περιμένοντα αὐτὸν μετὰ πολλῆς ἀνυπομονησίας εἰς τὴν θύραν καὶ κρατοῦντα γυμνὴν τὴν σπάθην του, ὅστις ἅμα εἶδεν αὐτὸν μετὰ πολλῆς ὀργῆς ἔκραξε :

— Πρέπει νὰ ἀποθάνῃς, ὡς παρακούσας τὸν βασιλέα σου.

— Ἐδῶ εἶναι ἡ καρδία μου, ἀπεκρίθη ὁ Δολγορούκης, δὲν φοβοῦμαι νὰ ἀποθάνω ὑπὲρ δικαίας ὑποθέσεως.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας ὁ Πέτρος ὀπισθοχώρησε καὶ ἤρχισε νὰ ἐρωτᾷ μᾶλλον ἡσύχως τί παρεκίνει αὐτὸν νὰ θέσῃ εἰς ἀμφιβολίαν τὴν αὐτοκρατορικὴν σφραγίδα.

— Σὺ ὁ ἴδιος, ἀπήντησεν ὁ Δολγορούκης, δὲν διέταξας τοὺς ὑπουργούς σου νὰ σοὶ λέγωσι καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν καὶ ποτὲ νὰ μὴ σκέπτωνται περὶ ἄλλου ἐκτὸς τῆς εὐημερίας τῶν ὑπηκόων σου, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν πραγματικήν σου εὐδαιμονίαν; Γινώσκεις τὸ λόγιόν μου «Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὁ ἄριστος τῶν βασιλέων φίλος.» Τότε μετὰ τοσαύτης λογικότητος ἐξήγησεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα τὴν αἰτίαν τῆς μὴ συγκαταθέσεώς του εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐν λόγῳ ἐγγράφου, ὥστε ὁ Πέτρος, οὐ μόνον ἀνεγνώρισε τὸ δίκαιον τοῦ Δολγορούκη, ἀλλὰ καὶ ἠυχαρίστησεν αὐτὸν ἐκ καρδίας καὶ ἐζήτησε συγγνώμην διὰ τὴν ἄκαιρον ὀργήν του, καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ μὴ ἐκτελεσθῇ ἡ ἀπόφασις τοῦ συμβουλίου του.»

ΕΠΗ ΧΡΥΣΑ

Εἰς πᾶν πρᾶγμα ἡ πρώτη τοῦ ἀνθρώπου ὁρμὴ, καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνεπτυγμένου εἰσέτι, τείνει εἰς τὸ νὰ ἀντιτάξῃ κακὸν εἰς τὸ κακὸν, εἰς τὸ νὰ τιμωρήσῃ τὸ κακὸν διὰ τοῦ κακοῦ, ἐνῷ ἡ θεία Σοφία πόσον εἶναι θαυμαστὴ καὶ τί ὡραῖον μάθημα προτίθεται νὰ μᾶς διδάσκῃ μεταχειριζομένη τὴν ἄλλην, τὴν ὑψηλοτέραν, καίτοι δυσκολωτέραν μέθοδον τοῦ ἀντιτάττειν εἰς τὸ κακὸν τὸ ἀγαθόν !

— Εἰς ὅλα τὰ δεινὰ, τὰ ὁποῖα ἐπιδέχονται θεραπείαν, ἡ ἀνυπομονησία πρέπει νὰ ἀποφεύγηται, διότι κατατρίβει εἰς παράπονα τὸν καιρὸν καὶ τὴν προσοχὴν, τῶν ὁποίων ἂν ἐγίνετο καλὴ χρῆσις ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ θὰ ἐξέλειπε.

— Ὅ,τι ἔχομεν ἢ ὅ,τι δὲν ἔχομεν, οὔτε προσθέτει οὔτε ἀφαιρεῖ τι ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν μας. Ἡ ἐπιθυμία νὰ εἴχομεν περισσότερα ἀφ' ὅσα ἔχομεν, ὁ φθόνος πρὸς ἐκείνους οἵτινες ἔχουσι περισσότερα ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ φαινώμεθα ἀνώτεροι παρ' ὅσον πραγματικῶς εἴμεθα, ταῦτα διαταράττουσι τὴν εἰρήνην τοῦ πνεύματος, καὶ φέρουσι πρὸς τὴν φθοράν.

— Ὅσον ἡ καλὴ διάθεσις καὶ ἡ χριστιανικὴ πραότης εἶναι ἀνεκτίμητοι, τοσοῦτον ἡ κατάστασις ἐκείνη ἥτις μᾶς κάμει νὰ ἤμεθα βάρος εἰς τὸν ἑαυτόν μας καὶ ὀχληροὶ εἰς τοὺς παρ' ἡμᾶς εἶναι μισητή. Ὁ Πυθαγόρας διεσκέδαζε τὰς ὥρας τῆς κακοδιαθεσίας του μὲ τὴν λύραν. Ἡ μουσικὴ τοῦ Δαβὶδ διεσκέδαζε τὴν μανίαν τοῦ Σαοὺλ καὶ ἀπεδίωκε τὸ πονηρὸν πνεῦμα. Ἡ ὀργὴ, ὁ θυμὸς, ἡ ἔξαψις, κατατρώγουσι τὰς λεπτὰς τῆς ζωῆς ἡμῶν ἶνας, καταστρέφουσι τὴν ὑγείαν μας.

— Σέβομαι, λέγει ὁ Γοίθιος, τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὅστις γινώσκει ἀκριβῶς τί ἐπιθυμεῖ. Αἱ περισσότεραι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀποτυχιῶν καὶ λυπῶν, προέρχονται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν διακρίνουσι ἀρκετῶς τὰ ὅσα τοῖς χρειάζονται. Ἀναλαμβάνουσι νὰ κτίσωσι πύργον καὶ οὐδόλως ἐργάζονται εἰς τὰ θεμέλια αὐτοῦ περισσότερον ἢ ὅσον χρειάζεται διὰ νὰ ἀνεγερθῇ καλύβη.

ΩΦΕΛΙΜΟΙ ΑΡΑΒΙΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

(ἐξ Ἀραβικοῦ βιβλίου ληφθεῖσαι.)

Γνωρίσματα ἀλάνθαστα τοῦ μωροῦ ἀνθρώπου.

Ἐξ εἰσὶν αἱ χαρακτηριστικαὶ ποιότητες, αἱ χαρακτηρίζουσαι τὸν μωρὸν ἀλανθάστως, καὶ π ρ ῶ τ ο ν μὲν, ὅτι ὀργίζεται ἀναιτίως· δ ε ύ τ ε ρ ο ν, ὁμιλεῖ ἀνωφελῶς· τ ρ ί τ ο ν ἐμπιστεύεται ἀδιακρίτως εἰς πάντας· τ έ τ α ρ τ ο ν, ὅτι μεταλλάττει ἐκεῖ, ὁποῦ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη· π έ μ π τ ο ν, ζητεῖ ὅ,τι δὲν ἀνήκει εἰς αὐτόν· καὶ ἕκτον, ὅτι δὲν κάμνει οὐδεμίαν διάκρισιν μεταξὺ φίλου καὶ ἐχθροῦ.

—

Ὑπάρχουσι τρία τινὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀναγνωρίζονται, εἰμὴ εἰς τρεῖς κυρίως περιστάσεις· καὶ π ρ ῶ τ ο ν μὲν οὐδαμοῦ ἄλλοθι γνωρίζεται ὁ ἀνδρεῖος, εἰμὴ εἰς μόνον τὸν πόλεμον· δ ε ύ τ ε ρ ο ν, ὁ φρόνιμος εἰς οὐδεμίαν ἄλλην περίστασιν δείκνυται, εἰμὴ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ὀργῆς του· τ ρ ί τ ο ν καὶ ὁ φίλος εἰς οὐδεμίαν ἄλλην περίπτωσιν φαίνεται, εἰμὴ εἰς τὴν δυστυχίαν τοῦ φίλου του.

—

Δύο πράγματα ὑπάρχουσι, διὰ τῶν ὁποίων καταστρέφονται οἱ ἄνθρωποι, ἐὰν τὰ ἀποκτήσωσι, π ρ ῶ τ ο ν, τὰ περιττὰ λόγια καὶ δ ε ύ τ ε ρ ο ν τὰ περιττὰ κτήματα.

—

Ὁ ἄνθρωπος ὁ κυριευόμενος ἀπὸ τὴν ὀργὴν, οὐ μόνον σώφρων δὲν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀνάξιος νὰ συγκαταλέγηται εἰς τὴν τάξιν καὶ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων.

—

Ἡ ζωὴ συνίσταται εἰς τὴν αὐτάρκειαν, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν πλεονεξίαν καὶ τὸ περίσσευμα.

—

Νέος ὅστις δὲν ἀναγνωρίζει τὰ σφάλματά του οὐδὲ μετανοεῖ δι' αὐτὰ, ὁμοιάζει μὲ νεόδμητον οἰκίαν ἄνευ στέγης.

—

Περισσότερον ἀξίζει μία ἡμέρα, μία ὥρα, σοφοῦ ἀνδρὸς, ἀφ' ὅλην τὴν ζωὴν ἄφρονος.

(Ἄργος.)

——

Οὐδέποτε ὁ φιλαυτο-ὑπερήφανος δύναται νὰ φανῇ ἀληθὴς φίλος. Ὁ ἄνθρωπος ὅστις ἀναδείξει θεὸν αὐτοῦ τὴν ὑπερηφάνειαν καταπατεῖ ἐκτὸς αὐτῆς πάντα τὰ λοιπά. Διέρχεται ἔχων τὴν κεφαλὴν ὑψωμένην ἐνῷ πατεῖ ἐπὶ τῶν καρδιῶν τῶν μᾶλλον ἀγαπώντων αὐτόν. Εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του ἡ μόνη ἀξία τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ ἄλλος συνίσταται εἰς τὴν χρῆσιν τὴν ὁποίαν δύναται νὰ κάμῃ αὐτοῦ. Προσωπικῶς ὁ ἄλλος δι' αὐτὸν εἶναι μηδὲν, ἂν δὲ δὲν ἦσαι πλούσιος ἢ φημισμένος ἢ ἰσχυρὸς ὅσον τὰ σκοτεινὰ αὐτοῦ συμφέροντα ἀπαιτοῦσιν, ἅμα σεὐποσκελίσει οὐδόλως πλέον περὶ σοῦ σκέπτεται.

— Ὁ ἄνθρωπος ὅστις πάντοτε ὁμιλεῖ καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν εἶναι πολὺ ἐξυπνότερος παρ' ὅσον τὸν νομίζουσι.

ΤΑ ΩΑ ΤΗΣ ΣΤΡΟΥΘΟΚΑΜΗΛΟΥ

Τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Ἰὼβ ἀπαντῶντα φυσικοϊστορικὰ μέρη, πολλάκις ἐκακίσθησαν ὡς ἐσφαλμένα. Τὸ ἐν τῇ ἀποκρίσει μάλιστα τοῦ Κυρίου περὶ τῆς στρουθοκαμήλου, ἐν ᾗ λέγε-

ται ὅτι αὕτη «ἀφίνει τὰ ὠὰ αὐτῆς εἰς τὴν τὴν γῆν, καὶ θάλπει αὐτὰ ἐπὶ τοῦ χώματος καὶ λησμονεῖ ὅτι ὁ ποὺς δύναται νὰ συντρίψῃ αὐτὰ ἢ τὸ θηρίον τοῦ ἀγροῦ νὰ καταπατήσῃ αὐτά, καὶ ὅτι σκληρύνεται κατὰ τῶν τέκνων αὐτῆς ὡς νὰ μὴ ἦσαν αὐτῆς·» (Ἰὼβ λθ'. 14, 16.) ὑπέστη πολλὰς ἐπικρίσεις, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἦτο πασίγνωστον (ὡς ὑπεστήριζον οἱ ἐπικρίνοντες) ὅτι ἡ στρουθοκάμηλος, ναὶ μὲν κρύπτει ἐν καιρῷ ἡμέρας τὰ ὠὰ αὐτῆς ἐν τῇ ἄμμῳ, ὅπως ἡ ἐν αὐτῇ θερμότης συνεργήσῃ εἰς τὴν ἐκκόλαψίν των, ἐν καιρῷ νυκτὸς ὅμως τὸ πτηνὸν κάθηται ἐπὶ τῶν ὠῶν του, ἐν δὲ ὥρᾳ ἀνάγκης καὶ ὑπερασπίζει τὰ μικρά του. Πλὴν τὸ πασίγνωστον τοῦτο δὲν εἴχετο ἀκριβείας· καθότι ἐσχάτως ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ στρουθοκάμηλος, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ στρουθοειδῆ ἢ ἀπτέρυγα τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ Αὐστραλίας, οἷον ἡ Ρέα, τὸ Ἐμεῦ, ὁ Κασσουάριος κτλ. ἔχουσι κοινόν τι ἰδίωμα καθ' ὃ τὸ ἄρρεν μόνον ἐκκολάπτει καὶ περιποιεῖται τὰ νεογνά, τὸ δὲ θῆλυ ἀφοῦ γεννήσῃ τὰ ὠά του παραμελεῖ αὐτά, καὶ ὅταν ἐκκολαφθῶσιν ἀγνοεῖ καὶ αὐτήν των τὴν ἐκκόλαψιν. Ἤτοι ἡ γλῶσσα τοῦ ἀρχαιοτάτου ἐν τῷ κόσμῳ βιβλίου εὑρίσκεται εἰς ἄκραν ἁρμονίαν μετὰ πράγματος τῆς φυσικῆς ἱστορίας, τὸ ὁποῖον ἦτο ἄγνωστον μέχρι χθὲς εἰσέτι καὶ τὸ ὁποῖον σήμερον ἡ πεῖρα καὶ αἱ παρατηρήσεις ἐπιβεβαιοῦσι!

Η ΕΙΚΟΣΤΗ ΠΕΜΤΗ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Εἶναι γενικῶς παρεδεδεγμένον ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ Χριστὸν αἰῶνας οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολῆς, ἂν ἐτέλουν τὴν μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ ἐλεύσεως τοῦ Λόγου, ἐτέλουν αὐτὴν ἐν ἡμέρᾳ ἄλλῃ παρ' ἣν ἡμεῖς ἑορτάζομεν τὰ Χριστούγεννα καὶ ὅτι ἡ 25 Δεκεμβρίου εἰσήχθη περὶ τὰ τέλη τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐκ τῆς Δύσεως. Τὰ συγγράμματα ὅμως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν μᾶς ἐξηγοῦσι καὶ τὸ διατί εἰσήχθη. Τινὲς ὑπέθεσαν ὅτι ἐπειδὴ ἤρχετο ἐκ τῆς δύσεως σκοπὸν εἶχε νὰ στρέψῃ πρὸς ὠφέλειαν τῶν Χριστιανῶν τὴν σειρὰν τῶν εἰδωλολατρικῶν ἑορτῶν τῶν Ρωμαίων, αἱ ὁποῖαι ἑωρτάζοντο κατὰ τὸν μῆνα Δεκέμβριον. Πλὴν ὁ τελευταῖος, ὁ πολυμαθέστατος καὶ φιλοσοφικώτατος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν Νέανδρος, ἀφοῦ κατὰ τὸ φαινόμενον παραδέχηται τὴν γνώμην ταύτην, δεικνύει ἀκολούθως τὴν σαθρότητα αὐτῆς λέγων ὅτι οὔτε οἱ ἀγρυπνότεροι ἐχθροὶ τῆς ἐκκλησίας, οἵτινες ἀντιλέγουσιν εἰς ὅλας αὐτῆς τὰς συνηθείας, ἐτόλμησάν ποτε νὰ κατηγορήσωσι τοὺς χριστιανοὺς ὡς μετατρέψαντας τὰ Κρόνια τῶν Ρωμαίων εἰς Χριστούγεννά των. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ τῆς Δύσεως ἐκκλησία οὐχὶ μόνον δὲν ἐζήτησε νὰ ἑνώσῃ τὰς εἰδωλολατρικὰς μὲ χριστιανικὰς ἑορτάς, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὰς ἑορτὰς τῶν εἰδωλολατρῶν ἡμέρας νηστείας καὶ μετανοίας. Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Νεάνδρου πείθουσιν ὅτι ἡ τῶν Χριστουγέννων ἑορτὴ δὲν ἔχει ἀρχὴν εἰδωλολατρικήν, ἀλλὰ καὶ ἀφίνουσιν ἀνοικτὸν στάδιον τῶν συζητήσεων ὡς πρὸς τὸν λόγον τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην καθιερώσεώς των. Ἐσχάτως σοφός τις Γερμανὸς ἐξέφρασε γνώμην ὅτι ἡ χριστιανικὴ αὕτη ἑορτὴ ἔχει σχέσιν μὲ τὴν πρὸς μνήμην τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος ἰουδαϊκὴν καὶ ἑπομένως, ἂν οἱ ἀρχαῖοι Χριστιανοὶ παρεδέχθησαν γενικῶς αὐτήν, παρεκινήθησαν εἰς τοῦτο ὑπὸ πνευματικῆς ὠφελείας λόγους. Ποῦ δὲ στηρίζει τὴν γνώμην του ταύτην ἐκθέτομεν ἐν τοῖς ἑξῆς.

Ὡς γνωστόν, ὁ Χριστὸς γεννηθεὶς ἐφανερώθη ἐν σαρκί. Αἱ Γραφαὶ οὐδόλως ἀναφέρουσι τὴν ἡμέραν, τὸν μῆνα, ἢ τὸ ἔτος τῆς γεννήσεώς του· ἡ περίστασις ὅτι ποιμένες ἐφύλαττον φυλακὰς τῆς νυκτὸς εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Βηθλεὲμ φαίνεται μᾶλλον δεικνύουσα καλοκαίριον ἢ χειμῶνα, περὶ τοῦ Δεκεμβρίου τὰ τέλη μάλιστα· παράδοσις ὡς πρὸς τὴν ἐν λόγῳ ἡμερομηνίαν δὲν ὑπάρχει· Προσέτι πρὶν ἢ ἔλθῃ ἐκ Δύσεως ἡ συνήθεια τοῦ ἑορτάζειν τὰ Χριστούγεννα, τὴν 25 Δεκεμβρίου, οἱ ἐν Ἀνατολῇ χριστιανοὶ ἐθεώρουν τὴν 6 Ἰανουαρίου ὡς ἡμέραν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐνσαρκωθέντος λόγου· φαίνεται προσέτι ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ συνήθεια τοῦ ἑορτάζειν τὰ ἐπιφάνεια εἰσήχθη εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν ὑπὸ χριστιανῶν ἐκ περιτομῆς. Ὁ λόγος τῆς ἑορτῆς ταύτης ἦτο συμβολικὸς καὶ πολὺ καθαρῶς ἀναφέρεται εἰς τοῦ καιροῦ ἐκείνου τὰ συγγράμματα. Κατ' αὐτὰ ὁ πρῶτος Ἀδὰμ ἐπλάσθη τὴν ἕκτην ἡμέραν τοῦ πρώτου ἔτους, ὁ δὲ δεύτερος Ἀδάμ, ὁ Χριστὸς, ἀπέθανε τὴν ἕκτην τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν. Φαίνεται λοιπὸν πιθανὸν ὅτι ὅπως ὁ πρῶτος Ἀδὰμ ἐφάνη τὴν ἕκτην ἡμέραν τοῦ ἔτους οὕτω καὶ ὁ δεύτερος πρέπει νὰ ἐφάνῃ τὴν ἕκτην ἡμέραν νέου ἔτους, ἤτοι τὴν ἕκτην Ἰανουαρίου. Ὡς ἐκ τούτου πολλὰ ἀρχαῖα χριστιανικὰ ἡμερολόγια τῆς τετάρτης ἀκόμη ἑκατονταετηρίδος σημειοῦσι τὴν παρασκευὴν ὡς ἡμέραν οὐ μόνον τῆς σταυρώσεως ἀλλὰ καὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Πρῶτος ὁ Ὠριγένης ἀνέφερε τὰ ἐπιφάνεια τοῦ Σωτῆρος μᾶλλον εἰς τὴν βάπτισίν του παρὰ εἰς τὴν γέννησίν του· καὶ ἡ γνώμη του αὕτη, καίτοι κατεπολεμήθη, φαίνεται τέλος ὑπερισχύσασα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἤρχιζον ἐν Ἀνατολῇ νὰ ἑορτάζωνται τὰ ἐπιφάνεια τὴν 6 τοῦ νέου ἔτους, εἰσήγετο ἐν τῇ Δύσῃ ἡ 25 Δεκεμβρίου ὡς ἡμέρα ἑορτῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως. Ὁ Χρυσόστομος εἰς τὴν περὶ Χριστουγέννων ὁμιλίαν του, ἐκφωνηθεῖσαν τὴν 25 Δεκεμβρίου, 386 μ. Χ. ἐν Ἀντιοχείᾳ, λέγει ρητῶς ὅτι ἡ ἑορτὴ αὕτη ἀπὸ καιρὸν ἐτηρεῖτο καθ' ὅλην τὴν δύσιν, «ἀπὸ Θράκης μέχρι Γαδήρων» καὶ ὅτι εἰς τὴν Ἀνατολὴν εἰσήχθη μόλις πρὸ δέκα ἐτῶν, καὶ ὅμως ἐγένετο παρὰ πάντων δεκτή. Μόνη ἥτις δὲν παρεδέχθη αὐτὴν ἦτο ἡ ἐν Ἀρμενίᾳ ἐκκλησία, ἥτις ἐξηκολούθει (ὡς καὶ σήμερον ἐξακολουθεῖ) νὰ θεωρῇ τὴν 6ην Ἰανουαρίου ὡς ἡμέραν τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χρυσόστομος παρακατιὼν διατείνεται ὅτι ἡ τῶν Χριστουγέννων ἑορτὴ κατὰ τὴν 25 Δεκεμβρίου ἐβασίζετο ἐπὶ παραδόσεως λίαν ἀρχαίας. Κατὰ τοῦτο δὲ φαίνεται συμφωνῶν μὲ τὰς Ἀποστολικὰς Διατάξεις, τὰ πρῶτα ἑπτὰ βιβλία τῶν ὁποίων κοινῶς ὁμολογοῦνται προγενέστερα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου καὶ ἐν οἷς εὑρίσκεται γεγραμμένον «ἀδελφοί, φυλάσσετε τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν, καὶ πρὸ πάντων τὴν τῆς γεννήσεως ἡμέραν, ἣν πρέπει νὰ ἑορτάζητε τὴν 25 τοῦ ἐννάτου μηνός.» (Βιβλ. Ε'. γ'. 15) Τί δὲ σημαίνει διὰ τοῦ ἐννάτου μηνὸς εἶναι πολὺ εὔκολον νὰ ἐννοήσωμεν ἅμα παραβάλλομεν τὸ Ἰουδαϊκὸν καὶ Ρωμαϊκὸν ἡμερολόγιον, ὅπου βλέπομεν ὅτι ὁ Νισὰν, ἤτοι ὁ πρῶτος τῶν Ἰουδαϊκῶν μηνῶν, ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸν Ἀπρίλιον τῶν Ρωμαίων, ὁ δὲ ἔννατος μὲ τὸν Δεκέμβριον.

Οὕτως ἱστορικῶς φαίνεται πιστοποιούμενον ὅτι ὡς τῆς γεννήσεως ἡμέρα ἐθεωρεῖτο ἡ 25η τοῦ ἐννάτου μηνὸς τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἡμερολογίου, μηνὸς ἀντιστοιχοῦντος μὲ τὸν Δεκέμβριον. Ἀλλ' ἄραγε διατί ἐτέθη ἡ ἡμερομηνία αὕτη; Τὰ ἐπιφάνεια ἐνεθύμιζον μᾶλλον ὅτι ἐπεφάνη εἰς τὸν κόσμον ὁ Χριστὸς, παρὰ τὴν κατὰ σάρκα γέννησίν του. Τὰ Χριστούγεννα ὅμως σκοπὸν εἶχον νὰ κηρύττωσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔλαβεν ἀληθῶς σῶμα καὶ ἐγεννήθη ἀληθῶς ὡς πάντες οἱ ἄνθρωποι γεννῶνται. Πλὴν τί ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς παλαιᾶς Διαθήκης ἦτο τὸ σύμβολον τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ; Ὅτι τοιοῦτον σύμβουλον ἀληθῶς ὑπῆρχε καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ τὸ ἐκήρυξε λέγων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους «χαλάσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θέλω ἐγείρει πάλιν αὐτόν·» λαλῶν, ὡς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματός του. Ἦτο δὲ τὸ ἔμβλημα τοῦτο λίαν ἀξιοσημείωτον, καθότι ὅπως ἐν τῷ ναῷ προσεφέροντο αἱ θυσίαι καὶ συνεχωροῦντο αἱ παραβάσεις καὶ μόνον διὰ τούτου ἠδύνατό τις νὰ προσέρχηται εἰς τὸν Πλάστην τῶν ὅλων, οὕτω καὶ πάντες ἡμεῖς ἐν τῷ σώματι καὶ διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, ἐν τῷ ὅτι ἀνέλαβεν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ διὰ τούτου δυνάμεθα νὰ προσερχώμεθα εἰς τὸν Πατέρα καὶ Θεὸν καὶ νὰ προσφέρωμεν εἰς αὐτὸν θυσίαν εὐάρεστον τὴν λογικὴν ἡμῶν λατρείαν. Συμφώνως πρὸς ταῦτα καὶ ἐν τῷ λίαν ὑψηλῷ νοήματι, ὅτε ὁ Ἰησοῦς παρέδιδε τὸ πνεῦμα «τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο, ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω (Ματ. κζ'. 51) καὶ ὁ Ἀπόστολος ὀνομάζει καὶ αὐτὰ τῶν χριστιανῶν τὰ σώματα «ναὸν Θεοῦ.» (Α'. Κορ. γ'. 16, 17· ς'. 19. Β. Κορ. ς'. 16.) Ἀλλὰ, ἂν τὸ σῶμα μετὰ τοῦ ὁποίου ἡ θεότης τοῦ Χριστοῦ ἡνώθη ἦτο ὅμοιον μὲ «τὸν ναὸν» ἕπεται ὅτι καὶ ἡ ἡμέρα τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμοιάζει μὲ τὴν τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ, τὰ δὲ Χριστούγεννα εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς ἀληθοῦς τοῦ ἀχειροποιήτου ναοῦ ἐγκαινιάσεως.

Περὶ τῶν ἐγκαινίων γινώσκομεν ὅτι ἑωρτάζοντο χειμῶνα. «Ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ χειμὼν ἦν· καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶντος». (Ἰωάν. ε'. 22.) Εἶναι δὲ λίαν ἀξιοσημείωτον ὅτι τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ Χριστὸς κατὰ πρώτην ἤδη φορὰν εἶπε καθαρῶς εἰς τοὺς κυκλώσαντας αὐτὸν Ἰουδαίους ὅτι ἡ ἀνθρωπότης του ἦτο ναὸς θεῖος, εἰπὼν αὐταῖς λέξεσιν «ἐν ἐμοὶ ὁ Πατὴρ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ» (αὐτ. 38.) Προσέτι γινώσκομεν ὡς

ἱστορικὸν γεγονὸς ὅτι ἡμέρα τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ (Χανουκὰ,ἑβραϊστὶ, ἤτοι κανδυλῶν ἡμέρα) ἦτο ἑορτὴ εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀνακτήσεως τοῦ ναοῦ μετὰ τὴν νίκην Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου, ἣν ἐνίκησε κατὰ τὴν Συρίαν τὸ 148 πρὸ Χριστοῦ, γινομένη τὴν 25 τοῦ ἐννάτου μηνὸς, τοῦ καλουμένου Κισλεῦ. Πλὴν ἡ ἡμέρα αὕτη δὲν ἐξελέγη ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν. Ἦτο ἔκπαλαι σεσημειωμένη, δι' ὃ καὶ ὁ Ἀγγαῖος λέγει περὶ αὐτῆς «Τάξατε δὴ τὰς καρδίας ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ ἐπέκεινα, ἀπὸ τῆς τετράδος καὶ εἰκάδος τοῦ ἐννάτου μηνὸς, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐθεμελιώθη ὁ ναὸς Κυρίου... ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης (καὶ ἐπάνω) εὐλογήσω αὐτά.» (Ἀγγ. β'. 18).

Οὕτως ἐξεθέσαμεν τὰς βάσεις ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ γνώμη ὅτι τὰ Χριστούγεννα διωρίσθησαν νὰ ἑορτάζωνται τὴν 25 Δεκεμβρίου, διότι οὕτως ἐπληροῦτο ὅ,τι συμβολικῶς εἰκονίζετο ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ, ἥτις ἐγίνετο τὴν 25 τοῦ ἐννάτου μηνὸς τοῦ ἀντιστοιχοῦντος μὲ τὸν καθ' ἡμᾶς Δεκέμβριον. Μὴ θεωροῦντες λοιπὸν ἀναγκαῖον νὰ ἐνδιατρίψωμεν εἰς τὸ ὅτι καὶ κατὰ τὰ τέλη τῆς τετάρτης μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ἡ 25 δεκεμβρίου ἦτο κοινῶς παραδεδεγμένη τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, εἶχον ὑπ' ὄψιν ταῦτα ἀκούομεθα ἀναφέροντες καὶ πάλιν ὅτι ἐστηρίζοντο ἐπὶ «παραδόσεως λίαν ἀρχαίας,» ὡς ὁ Χρυσόστομος λέγει.

ΜΗΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

Εἶναι πολὺ φανερὸν ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς ὑπάρξεώς των δὲν ἔμειναν ἀδιάφοροι ὡς πρὸς τὸν χρόνον, ἀλλ' ἀμέσως ἤρχισαν νὰ μετρῶσιν αὐτόν. Αἱ μεταβολαὶ τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους καὶ ἡ τακτικὴ ἐπάνοδος αὐτῶν ἦσαν βεβαίως ἀρκετὰ νὰ κινήσωσι τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ νὰ μετρᾷ τοὺς χειμῶνας κατὰ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ λαμβάνῃ τὰ μέτρα του, καὶ τὰ θέρη, τὰ παρέχοντα εἰς αὐτὸν τοὺς πρὸς τροφήν του καρπούς. Ἐκ τούτου προέκυψεν ἡ κατ' ἔτη τοῦ χρόνου διαίρεσις. Ἀφ' ἑτέρου αἱ φάσεις τῆς σελήνης, αἱ τόσον τὴν προσοχὴν ἐφελκύουσαι, καὶ τόσον συχνὰ ἐπαναλαμβανόμεναι, παρεκίνησαν τοὺς ἀνθρώπους νὰ μεταχειρισθῶσι καὶ τὴν κίνησιν τῆς σελήνης ὡς μικρότερον τοῦ χρόνου μέτρον, τὸ ὀνομασθὲν μὴν (σελήνη). Ὅτι δὲ αἱ διαιρέσεις αὗται τοῦ χρόνου εἰς ἔτη καὶ μῆνας εἶναι ἀρχαιότατα φανεροῦται ἀπὸ τὰ ἀρχαιότατα μνημεῖα τῆς ἀνθρωπότητος, ἀπὸ τὸ παλαιότατον καὶ σεβαστότατον τῶν βιβλίων, ἐν αὐτῷ τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τοῦ ὁποίου γέγραπται ὅτι θέσας ὁ Θεὸς τοὺς φωστῆρας ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ διέταξεν αὐτοὺς νὰ ἦναι «εἰς σημεῖα, καὶ εἰς καιροὺς, καὶ εἰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἐνιαυτούς.» (Γέν. α.' 14) Ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου βλέπομεν ἀκριβῆ τὴν τοῦ κατακλυσμοῦ ἡμερομηνίαν. «Τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει, ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Νῶε, τοῦ δευτέρου μηνὸς (Μαΐου,) ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ τοῦ μηνὸς (27) τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, ἐρράγησαν πᾶσαι αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου καὶ οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνεώχθησαν.» Ἐκ τοῦ ὁποίου φαίνεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι καὶ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐμέτρων τὸν χρόνον ὅπως καὶ ἡμεῖς μὲ τὰ χρονικὰ διαστήματα τὰ ὁποῖα ὀνομάζομεν ἔτη καὶ μῆνας.

Τὴν εἰς μῆνας καὶ ἔτη τοῦ χρόνου διαίρεσιν βλέπομεν εἰς ὅλα τὰ μετὰ τὸν κατακλεισμὸν ἐκ τῆς διασπορᾶς προκύψαντα ἔθνη. Καὶ οἱ Ἀσσύριοι καὶ οἱ Βαβυλώνιοι, οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Ἑβραῖοι, οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ Φοίνικες, οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ρωμαῖοι, οὕτω διήρουν τὸν χρόνον. Ἀλλ' ἄλλα μὲν ἐκ τῶν ἀρχαίων τούτων ἐθνῶν διετήρησαν τὰ φυσικὰ ταῦτα μέτρα τοῦ χρόνου, τὸ ἔτος τὸ ἡλιακὸν καὶ τὸν μῆνα τὸν σεληνιακὸν, συμβιβάζοντα αὐτὰ διὰ τῶν λεγομένων ἐμβολίμων μηνῶν(1)· ἄλλα δὲ, ἀπορρίψαντα τὸν μῆνα τὸν σεληνιακὸν ἐκράτησαν μόνον τὸ ἡλιακὸν ἔτος, τὸ ὁποῖον καὶ διήρησαν εἰς 12 μέρη, καλέσαντα αὐτὰ μῆνας (καταχρηστικῶς.) Ἐκ τῶν τελευταίων τούτων ὑπῆρξαν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ οἱ Ρωμαῖοι, (ὧν τὸ ἡμερολόγιον μεταχειριζόμεθα μέχρι σήμερον ἡμεῖς οἱ νεώτεροι Ἕλληνες), ἐκ δὲ τῶν πρώτων οἱ Ἑβραῖοι καὶ οἱ Ἕλληνες οἱ ἀρχαῖοι.

Οἱ Ἕλληνες ἤρχιζον τὸ ἔτος των μὲ τὴν νέαν σελήνην τὴν γενομένην ὕστερον ἀπὸ τὰς θερεινὰς τροπὰς, τὰς κατὰ τὴν 9ην τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἰουνίου συμβαινούσας. Περιεῖχον δὲ οἱ δώδεκα μῆνες τοῦ ἔτους των, ἢ οἱ δεκατρεῖς, 30 καὶ 29 ἡμέρας ἐνναλὰξ, καὶ διηροῦντο εἰς τρία ἕκαστος μέρη ἢ δεκάδας. Ἡ πρώτη δεκὰς ἐλέγετο δεκὰς ἱσταμένου ἢ ἀρχομένου μηνός· ἡ δευτέρα, δεκὰς μεσοῦντος καὶ ἡ τρίτη δεκὰς φθείνοντος, ἢ λήγοντος ἢ ἀπιόντος μηνός. Αἱ ἡμέραι ἑκάστου μηνὸς ἠριθμοῦντο ἀπὸ μὲν τῆς πρώτης μέχρι τῆς δεκάτης, 1η, 2α, 3η,—10η ἀρχομένου ἢ ἱσταμένου, ἀπὸ τῆς ἑνδεκάτης μέχρι τῆς εἰκοστῆς, 1η, 2α, 3η,— 10η,μεσοῦντος· ἀπὸ δὲ τῆς εἰκοστῆς, ἥτις ἐλέγετο εἰκὰς, μέχρι τῆς τελευταίας, ὀνομαζομένης Ἕνης καὶ Νέας, ἢ πρώτη, δευτέτέρα, τρίτη κτλ. ἐπὶ εἰκάδι (ἢ μετ' εἰκάδα) ἢ δεκάτη, ἐννάτη, ὀγδόη κτλ. μηνὸς φθείνοντος ἢ λήγοντος, ὡς ἐν τῷ ἐπισυνημμένῳ πίνακι φαίνεται.

Οἱ Ἑβραῖοι ἤρχιζον τὸ ἔτος των τὸ θρησκευτικὸν μὲ τὴν νέαν σελήνην, τὴν πλησιεστάτην εἰς τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, τὸ δὲ πολιτικόν των μετὰ ἓξ μῆνας. Οὗτοι δὲν διήρουν τοὺς μῆνάς των εἰς δεκάδας, ὡς οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' εἰς ἑβδομάδας, ὅπως καὶ ἡμεῖς παρ' αὐτῶν λαβόντες σήμερον πράττομεν, ἠρίθμουν δὲ τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν των ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς τελευταίας ὅπως καὶ ἡμεῖς σήμερον.

Οἱ Ρωμαῖοι καίτοι ἐν ἀρχῇ εἶχον ἔτος σεληνιακὸν πολὺ συγκεχυμένον, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ὅμως τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουλίου Καίσαρος, ἤτοι 45 π. Χ. γεννήσεως ἔτη, τῇ βοηθείᾳ Ἑλλήνων ἀστρονόμων ὑπελόγισαν,ἐκανόνισαν καὶ ἔθεσαν εἰς χρῆσιν τὸ ἔτος, τὸ ὁποῖον καὶ ἡμεῖς μέχρι σήμερον μεταχειριζόμεθα. Τὰς ἡμέρας τῶν δώδεκα μηνῶν του ὅμως δὲν ἠρίθμουν ὅπως ἡμεῖς σήμερον ἀρχίζομεν ἀπὸ τῆς πρώτης καὶ καταντῶμεν εἰς τὴν τελευταίαν, λέγοντες λ. χ. 1, 2, 3, 30 Ἰανουαρίου· ἀλλ' εἶχον ἄλλον τρόπον μᾶλλον περίπλοκον. Ἐκεῖνοι τὴν πρώτην ἑκάστου μηνὸς ὠνόμαζον Καλένδας, διότι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ μέγας τῆς Ρώμης ἀρχιερεὺς ἐκάλει τὸν λαὸν εἰς τὸ Καπιτώλιον καὶ ἐμήνυεν εἰς αὐτὸν τὴν ἡμέραν τῶν λεγομένων Νόνων, ὅτε ἔμελλε νὰ γίνῃ ἡ μηνιαία πανήγυρις, ὡς καὶ τὴν ἡμέραν τῆς νέας σελήνης καὶ τὰς κατὰ τὸν μῆνα ἐκεῖνον ἑορτάς. Ἡμέραν τῶν Νόνων, ἤτοι ἐννεαημέρων, εἰς μὲν τοὺς ὀκτὼ μῆνας, Ἰανουάριον καὶ Φευρουάριον, Ἀπρίλιον καὶ Ἰούνιον, Αὔγουστον καὶ Σεπτέμβριον, Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον, ἦτο ἡ πέμπτη, εἰς δὲ τοὺς τέσσαρας ἄλλους, ἤτοι Μάρτιον καὶ Μάϊον, Ἰούλιον καὶ Ὀκτώβριον, ἦτο ἡ ἑβδόμη τοῦ μηνός. Ἡ ἐννάτη ἡμέρα ἀπὸ τὰς Νόνας, ἤτοι ἡ δεκάτη τρίτη τῶν ὀκτὼ καὶ ἡ δεκάτη πέμπτη τῶν τεσσάρων μηνῶν, ἐλέγετο ἡμέρα ἰδῶν, καθότι διήρει, ὥς τινες λέγουσι τὸν μῆνα εἰς δύο σχεδὸν ἴσα μέρη. Διὰ τῶν τριῶν τούτων ὀνομάτων καὶ δι' ἀριθμητικῶν ὠνόμαζον τὰς ἡμέρας τοῦ μηνός. Τὴν πρώτην ὠνόμαζον, ὡς εἴπομεν, Καλένδας, προσεπιφέροντες καὶ τοῦ μηνὸς τὸ ὄνομα, ὡς Καλένδαι Ἰανουαρίου, Φεβρουαρίου κτλ. Διὰ τὴν 2αν παρετήρουν ἡ ποσοστὴ πρὸ τῶν νόνων ἦτο, δηλαδὴ πόσαι ἡμέραι ἔλειπον ἀπὸ αὐτὴν ἕως εἰς τὰς Νόνας, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν δύο αὐτῶν, καὶ εἰ μὲν ἔλειπον τέσσαρες, ὡς τοῦτο συνέβαινεν εἰς τοὺς ὀκτὼ μῆνας, ὠνόμαζον αὐτὴν τετάρτην πρὸ Νόνων ἢ ἁπλῶς νόνων δεῖνα μηνός, εἰ δὲ καὶ ἔλειπον ἓξ, ὡς εἰς τοὺς τέσσαρας, ὠνόμαζον ἕκτην πρὸ Νόνων τοῦ μηνός. Οὕτως ἔπραττον καὶ διὰ τὰς ἀκολούθους, μέχρι τῆς ἡμέρας τῶν νόνων, ἣν ὠνόμαζον νόνας τοῦ δεῖνα μηνός. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὠνόμαζον τὰς μετὰ τὰς νόνας ἡμέρας ὀγδόην, ἑβδόμην ἕκτην κτλ. πρὸ ἰδῶν τοῦ μηνὸς δεῖνα. Μετὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἰδῶν, ἠρίθμουν πόσαι ἡμέραι χρειάζονται ἕως τὴν πρώτην, δηλαδὴ τὰς καλένδας τοῦ ἑπομένου μηνὸς καὶ οὕτως ὠνόμαζον ἑκάστην ὡς ἐν παραδείγματι: ἡμέρα Ἰδῶν Ἰανουαρίου ἦτο ἡ 13η τούτου τοῦ μηνὸς, ἀπὸ αὐτὴν εἰς τὴν πρώτην τοῦ ἑπομένου Φεβρουαρίου, μὲ τὰς δύο ταύτας, ἀριθμοῦνται εἴκοσι ἡμέραι· ἡ μετ' αὐτὴν λοιπὸν ἦτο ἡ 19η πρὸ καλενδῶν Φεβρουαρίου, ἡ ἑπομένη 18η καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὥστε αἱ ἡμέραι αἱ πρὸ καλενδῶν Ἰανουαρίου ἀνήκουσιν εἰς τὸν Δεκέμβριον καὶ αἱ ἡμέραι πρὸ καλενδῶν Φεβρουαρίου ἀνήκουσιν εἰς τὸν Ἰανουάριον.

Διὰ τῶν ὀλίγων τούτων καὶ διὰ τοῦ ἐπισυναπτομένου πίνακος, ἐλπίζομεν ὅτι ὅσοι τῶν ἀναγνωστῶν μας δὲν ἤκουσαν ἄλλοτε οὔτε ἀνέγνωσαν, πῶς οἱ ἀρχαῖοι, καὶ Ἕλληνες καὶ Ρωμαῖοι, ἠρίθμουν καὶ ὠνόμαζον τὰς ἡμέρας των, ἤδη ἐνόησαν τοῦτο.

Προτιθέμενοι νὰ δημοσιεύσωμεν πίνακας ὅλων τῶν μηνῶν τοῦ ἔτους, λαμβάνομεν ὡς βάσιν τὸ μηνολόγιον τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, καταστρώνοντες τὰς ἡμέρας ὅπως ἠριθ-

(1) Ἐπειδὴ τὸ ἡλιακὸν ἔτος περιέχει 12 μῆνας σεληνιακοὺς καὶ 10 ἡμέρας, ἕπεται ὅτι εἰς τρία ἔτη αἱ δέκα ἡμέραι ἐγίνοντο 30, ἤτοι μὴν ὁλόκληρος· κάθε λοιπὸν τρίτον ἔτος περιεῖχεν ἐκτὸς τῶν δώδεκα μηνῶν του καὶ μῆνα δέκατον τρίτον, ὅστις ἐλέγετο ἐμβόλιμος.

μουν αὐτὰς, καὶ σημειοῦντες τὰς κυριωτέρας τῶν ἑορτῶν των· ἀντικρὺ δὲ θέτομεν τοὺς μῆνας τοῦ τρέχοντος ἔτους 1875, ἀλλ' ἀντὶ νὰ θέσωμεν τὰς μνήμας τῶν ἁγίων, ὡς κοινῶς γίνεται, ἡμεῖς θέτομεν τὰ ὀνόματα τῶν ἡμερῶν, ὡς ἐκάλουν αὐτὰς οἱ ἀρχαῖοι Ρωμαῖοι. Διὰ τοῦτο ἀντὶ ν' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὸν πρῶτον τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων μῆνα, τὸν καλούμενον Ἑκατομβαιῶνα, ὅστις ἤρχιζε μὲ τὴν νέαν σελήνην τὴν μετὰ τὰς θερινὰς τροπὰς, ἡμεῖς θέτομεν τὸν μᾶλλον ἀντιστοιχοῦντα εἰς τὸν παρόντα Ἰανουάριον ὅστις εἶναι ὁ ἕβδομος τῶν Ἀθηναίων μὴν, Γαμηλιὼν καλούμενος καὶ ἀντιστοιχῶν μὲ τὸν μῆνα Αὐδηλαῖον τῶν Μακεδόνων, καὶ μὲ τὸν πέμπτον τοῦ πολιτικοῦ (ἑνδέκατον δὲ τοῦ ἱεροῦ) ἔτους τῶν Ἑβραίων, τὸν καλούμενον Σεβάτ.

Ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ Γαμηλιῶνος μηνὸς μέχρι τῆς ἑβδόμης σημειοῦνται αἱ οὐχὶ μεγάλαι ἑορταὶ, ἃς ἄλλοι ἐτέλουν καὶ ἄλλοι ὄχι.

ΓΑΜΗΛΙΩΝ

Ζ.'	ΕΛΛΗΝΙΚΗ.	ΡΩΜΑΪΚΗ
1	Γαμηλ. Νουμηνία	7η Κελενδῶν Ἰανουαρίου. 26 Δεκεμ.
2	β'. ἱσταμένου. Ἑορτὴ Ἥρας.	6η » » 27
3	γ', » » Ἀθηνᾶς.	5η » » 28
4	δ'. » » Διός.	4η » » 29
5	ε'. » » Ἐριννύων	3η » » 30
6	ς'. » » Ἀρτέμιδος.	Πρὸ » » 31
7	ζ'. » » Ἀπόλλωνος.	Κελένδαι Ἰανουαρίου. 1 Ἰαν.
8	η'. »	4η Νένων » 2
9	θ'. »	3η » » 3
10	ι'. »	Πρὸ » » 4
11	α'. μεσοῦντος.	Νόναι » 5
12	β'. »	8η Ἰδῶν » 6
13	γ'. »	7η » » 7
14	δ'. »	6η » » 8
15	ε'. »	5η » » 9
16	ς'. »	4η » » 10
17	ζ'. »	3η » » 11
18	η'. »	Πρὸ » » 12
19	θ'. »	Ἰδοὶ » 13
20	Εἰκάς.	19η Καλενδῶν Φεβρ. 14
21	ι'. φθείνοντος.	18η » » 15
22	θ'. »	17η » » 16
23	η'. »	16η » » 17
24	ζ.' »	15η » » 18
25	ς'. »	14η » » 19
26	ε'. »	13η » » 20
27	δ.' » Χαρίστια.	12η » » 21
28	γ.' »	11η » » 22
29	β.' »	10η » » 23
30	Ἕν. καὶ Νέα. Θεογαμία	9η » » 24

Ἡ νουμηνία τοῦ μηνὸς τούτου ἐλέγετο καὶ ἡμέρα γαμηλίων, ἐπειδὴ τὴν ἡμέραν ταύτην αἱ νεοϋπανδρευθεῖσαι ἐπεσκέπτοντο τοὺς γονεῖς των, αἱ δὲ διὰ γάμον ἑτοιμαζόμεναι κόραι ἔκοπτον τὴν κόμην των. Ἡ δευτέρα ἦτο ἑορτὴ τῆς Ἥρας· ἡ τρίτη τῆς Ἀθηνᾶς· ἡ τετάρτη τοῦ Διὸς, τοῦ Πανὸς καὶ τοῦ Ἑρμοῦ· ἡ πέμπτη τῶν σεμνῶν θεῶν ἢ Ἐριννύων· ἡ ἕκτη τῆς Ἀρτέμιδος καὶ ἡ ἑβδόμη τοῦ Ἀπόλλωνος.

Ἡ μεγίστη τοῦ μηνὸς τούτου ἑορτὴ ἦτο τὰ θεογάμια ἢ ἡ θεογαμία, ἑορτὴ ἑορταζομένη εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τὴν Σικελίαν. Ἦτο δὲ πρὸς τιμὴν τῶν γάμων τῆς Περσεφόνης μετὰ τοῦ Πλούτωνος, τοὺς ὁποίους καὶ αὐτοὶ οἱ θεοὶ ἑώρτασαν, ὅτε ὁ Πλούτων ἁρπάσας τὴν θυγατέρα τῆς Δήμητρος ἀπὸ τὴν Σικελίαν κατεβίβασεν αὐτὴν εἰς τὰ ὑποχθόνια κράτη του καὶ κατέστησεν αὐτὴν βασίλισσαν τοῦ Ἅδου.